

КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В РЕГІОНІ

Стаття присвячена засадам розвитку зеленого, сільського туризму в Україні. Розглянуто стан формування цієї галузі на Буковині. Особлива увага приділена визначенню ресурсів та ролі громадських організацій у спільних з іноземцями проєктах, спрямованих на розширення мережі альтернативних туристичних закладів.

Статья посвящена способам развития зеленого, сельского туризма в Украине. Рассмотрено состояние формирования данной отрасли на Буковине. Особенное внимание уделено определению ресурсов, а также роли общественных организаций в совместных с иностранцами проєктах, направленных на расширение сети альтернативных туристических учреждений.

The article is dedicated to the principles of the development of the green rural tourism in Ukraine. The state of the formation of this branch in Bukovyna has been considered. The special attention is paid to the defining of the resources and the role of public organizations in joint with foreigners projects directed to the spreading the net of alternative tourist establishments.

Ключові слова: сільський зелений туризм (СЗТ), рекреаційна база, зелена садиба, туристична інфраструктура, кластерна модель розвитку СЗТ.

Кілька років тому у сфері туризму України виник термін "сільський зелений туризм", чий розвиток прогресує з кожним роком. Традиція сільського зеленого туризму (далі СЗТ) у Європі почала розвиватися близько півтора століття тому. Для України вищезгаданий термін новий, але традиція цього виду відпочинку існує давно з причини гостинності сільських жителів. Наприклад, ще в кінці ХІХ століття на лікування або відпочинок до Карпат у сільські садиби приїздили відомі поети, митці, науковці, політики: І.Франко, Л.Українка, М.Грушевський, В.Гнатюк.

Сьогодні розвитком цієї галузі опікується "Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні". Ця організація концентрує дані з різних регіонів країни, займається його рекламою і популяризацією, проведенням конференцій і тематичних виставок. Одна із важливих функцій Спілки – тренінги та семінари для господарів садиб, від яких залежить якість прийому гостей-туристів.

"Зелений туризм" – це відпочинок у приватних господарствах сільської місцевості, цікавої туристичними об'єктами. Основне, що приваблює у СЗТ, – це комплекс чинників, що сприятливо впливають на людину: оздоровчий, естетичний, пізнавальний. Відпочинок у сільській місцевості – це не курорт із безліччю туристів. Тутешній стан релаксації особливо потрібен жителям міст. Багато туристів із задоволенням зустрічають на селі Новорічні і Різдвяні свята або просто відпочивають у колі друзів чи сім'ї.

Західний регіон (зокрема Буковина) посідає провідне місце за пропозиціями і попитом. Найбільш популярним районом є Карпати

чотирьох областей -Франківська, Закарпатська, Львівська, Чернівецька.

Українське село має багату історико-архітектурну спадщину, культуру, самобутній побут, мальовничі ландшафти; наділене багатими лікувально-рекреаційними ресурсами. Тут є достатньо індивідуального житлового фонду та добрих і працьовитих людей. Водночас гострою проблемою багатьох сіл є брак робочих місць, зростаючий надлишок робочої сили, яка не зайнята у сільськогосподарському виробництві. Враховуючи відсутність потрібних капіталовкладень на створення нових робочих місць, більше уваги варто приділяти галузям, які не потребують великих коштів для свого розвитку.

Сьогодні в області формується розуміння сільського зеленого туризму як специфічної форми відпочинку на селі з широкою можливістю використання природного, матеріального і культурного потенціалу регіону. Сільський зелений туризм у більшості країн розглядається як невід'ємна складова частина комплексного соціально-економічного розвитку села та як один із засобів розв'язання багатьох сільських проблем.

У сучасній літературі ми зустрічаємось з досить широкою класифікацією різновидів туризму: активний і пасивний; історичний, культурно-етнічний, пізнавальний, екологічний, розважальний, екстремальний і т.д. Але рідко хто зможе відрізнити аграрний туризм від сільського зеленого, а сільський зелений від екологічного. Можливо, для більш чіткого розуміння різниці між ними необхідно звернути увагу на професійний рівень власників об'єктів розміщення. Має сенс застосовувати нову класифікацію за кадровим складом. В основу цієї класифікації покладено професійний рівень осіб, які надають туристичні послуги. До виникнення поняття "сільський зелений туризм" туризмом у загальноприйнятому розумінні займались особи, що мали відповідну освіту та стаж роботи в туристичних фірмах. Основна відмінність сільського зеленого туризму від туризму звичайного – це те, що туристичні послуги надають особи, які мають інший фах (сільськогосподарські робітники, працівники сфери обслуговування, вчителі) [2, с.15].

Селянин-фермер у межах сільського туризму може організувати:

• активний туризм (збудувати на своїй території спортивний майданчик, підйомник, розробити маршрути для велотуристів, кінні прогулянки);

• екотуризм (відпочинок в екологічно чистій місцевості, вживання чистих продуктів);

• мисливський туризм;

• культурно-етнічний (екскурсії, розповіді про історію краю, національні обряди, побут) [3, с.73].

Актуальним сьогодні для правової підтримки сільського туризму є

формування організаційно-господарського механізму його функціонування та державна підтримка у вирішенні таких питань: 1) прийняття нормативних документів, які будуть регулювати діяльність різних форм сільського туризму; 2) здійснення заходів щодо підтримки та просування сільського туризму на внутрішньому та міжнародному туристичному ринку; 3) забезпечення організаційної й матеріальної підтримки з боку держави нового виду послуг на селі - сільського туризму та агротуризму [1].

У 2009 році реалізовано міжнародний проект "Управління зеленим туризмом в регіоні Українські Карпати та станиця Луганська" та проект "Створення передумов для провадження кластерної моделі розвитку сільського зеленого туризму на Буковині".

Для представлення Чернівецької області на «круглому столі» «Сільський зелений туризм – крок за кроком до Євро-12» з сільського туризму презентовано новий маршрут «Прогулянка старими слов'янськими стежками Буковини», який включає наддністрянські райони краю. На Буковині офіційно діє 75 сільських приватних садиб.

Треба зазначити, що сільський туризм на Буковині розвивається нерівномірно : найбільше зелених садиб та агросадиб припадає на гірські райони Буковини – Вижницький та Путильський. Майже нерозвинений цей вид бізнесу в інших районах, хоча наша область має для цього великі можливості. Неосвоєними залишаються обидва береги річки Дністер і рівнинної частини Прута, про це яскраво свідчать дані табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка розвитку зелених садиб у районах Чернівецької області

Райони області	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік
Путильський	28	29	31	33	33
Вижницький	18	19	20	19	20
Сторожинецький	8	10	10	6	10
Хотинський	10	8	9	11	10
Сокирянський	1	1	1	1	1
Кельменецький	0	0	0	0	0
Всього	65	67	71	70	75

Щодо кількості відпочивальників, які проводять відпустку у зелених садибах, то їхня кількість щороку збільшується. Однак через недостатність пропозицій їхня загальна кількість число поки невелика, як вказано на рис. 1.

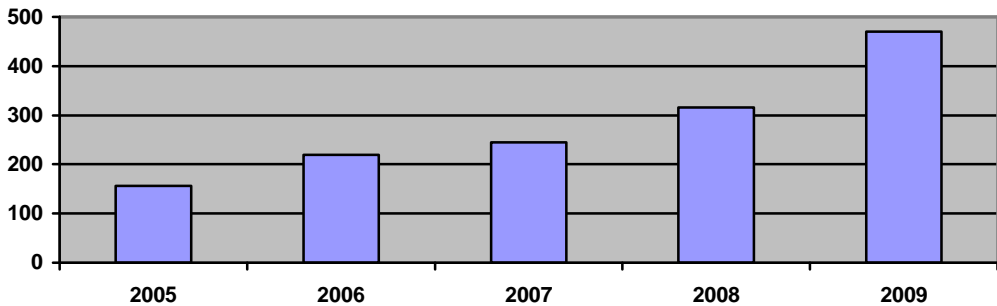

Рис 1. Динаміка зелених туристів, які відпочивають в агроселах Буковини

Задля розбудови туристичної інфраструктури краю на Буковині триває реалізація Програми розвитку туризму в Чернівецькій області на 2006-2010 роки. Ще за період дії Програми на теренах Чернівецької області збудовано більше 50 туристичних об'єктів. Цьогоріч відкрито переобладнаний готельно-ресторанний комплекс «Під липами» в с. Шипинці Кіцманського району, кінний клуб «Троя» в с. Реваківці Кіцманського району, туристичний комплекс «Імперіал» в с. Довгопілля Путильського району та інші туристичні об'єкти. На стадії реалізації нині знаходиться проект розбудови готельно-туристичного комплексу «Фортеця гетьманів» у м. Хотині. Вже з 2010 року відкрито лижну трасу в комплексі «Сонячна долина» в с. Бояни Новоселицького району [4].

У Чернівецькій області створюються умови для удосконалення професійного рівня власників садиб сільського зеленого туризму, розширення сфери зайнятості та самозайнятості сільського населення та впровадження кластерної моделі розвитку СЗТ.

Чернівецьке екологічне об'єднання «Буквиця» в партнерстві з обласним управлінням культури та туризму, Чернівецьким регіональним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій приступила до реалізації проекту «Створення передумов для впровадження кластерної моделі розвитку СЗТ на Буковині» за співфінансування Німецького Товариства Технічного Співробітництва. Буковина увійшла до трійки пілотних регіонів, у яких здійснюється проект «Сприяння економічному розвитку та зайнятості», координатором якого у нашому регіоні є Чернівецька обласна державна адміністрація [5].

Головною метою проекту є покращення соціально-економічного стану сільських громад через стабільний динамічний розвиток сільського зеленого туризму.

Мобільна інформація в рамках проекту та консультаційна служба

забезпечить тісний інтерактивний контакт з сільськими мешканцями, навчання всіх секторів громад зніціює активізацію місцевого населення для розв'язання соціально-економічних проблем, відкриє шлях до співпраці між секторами. Обмін досвідом та ознайомлення з міжнародною практикою спонукає лідерів місцевих громад до розбудови села в сучасному контексті сталого розвитку. Апробація модульної методики навчання у пілотних районах області виявить сильні та слабкі сторони розробленої стратегії, дасть можливість відпрацювати механізми співпраці, сприятиме впровадженню кластерної моделі розвитку СЗТ на Буковині.

Безпосередньо навчання пройдуть понад 900 осіб, які отримають сертифікати, найактивніші та лідери громади увійдуть до місцевої тренерської команди.

Фінансова допомога розміром 50% від загального бюджету проекту здійснюється у зв'язку з наданням місцевої фінансової допомоги за рахунок проектних коштів.

Законодавча база, яку необхідно створити для регулювання у цій відносно новій для України сфері діяльності сільських господарів, безперечно, має відповідати сьогоденним реаліям українського села та повинна бути спрямована на розв'язання її актуальних проблем. Ця пропозиція передусім стосується дотримання головних елементів, на яких базується законодавча база регулювання сільського туризму в Польщі та Угорщині [2, с.110]:

Ї чітке визначення в законодавстві України понять "сільський господар", "сільське, або селянське господарство" - це дасть можливість відмежувати діяльність у сфері сільського туризму від підприємницької діяльності взагалі, а також від товарного агропромислового виробництва на селі та туристичної діяльності;

Ї впровадження діяльності у сфері сільського туризму має здійснюватись без будь-яких дозволів та реєстрацій в органах влади;

Ї звільнити від оподаткування доходів, отриманих "сільськими господарями" від надання послуг по сільському туризму;

Ї процес законодавчого регулювання та інші форми унормування діяльності у сфері сільського туризму мають відбуватись за безпосередньої участі сільських господарів та їх громадських об'єднань;

Ї право на визначення окремих норм і стандартів діяльності та контроль за їх дотриманням потрібно делегувати громадським об'єднанням.

На наше переконання, тільки шляхом застосування в українському законодавстві наведених вище методів та засобів, правового регулювання, які витримали іспит на практиці, можна створити стійку правову основу для повноцінного розгортання цієї форми діяльності.

Пріоритетність розвитку сільського зеленого туризму позитивно

позначається на підвищенні рівня життя на селі, створенні додаткових робочих місць, збереженню рекреаційних зон, відродженню народних ремесел та традицій, підвищенню загальної культури місцевого населення. Розвиток сільського туризму, як і розвиток будь-якого виду підприємницької діяльності, може стати додатковим прибутком у бюджетах обласного та місцевого рівня і може бути використаний для потреб громадськості.

Список використаних джерел:

1. Загальнодержавна програма розвитку малих міст, затверджена Законом України від 04.03.04 № 1580-IV.
2. Сокол Т.Г. Організація туристичної діяльності в Україні: Навч. посібник/ Федерація професійних спілок України; Інститут туризму . – К., 2002. – 256с.
3. Стафійчук В.І. Рекреалогія. Навчальний посібник. – К.: Альтерпрес, 2006. – 264с.
4. <http://tourism.gov.ua/news.asp> – Сайт туристичної адміністрації України.
5. <http://garchik.cv.ua/> Проект «Створення передумов для впровадження кластерної моделі розвитку СЗТ на Буковині».